

Funded by
the European Union

ІНСТИТУТ
ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАПН УКРАЇНИ

Імплементация парадигми вдосконалення викладання в університетах України: інституційний та індивідуальний виміри

22 грудня 2022 р.

Світлана Калашнікова,

Інститут вищої освіти НАПН України,

Національна команда експертів з реформування вищої освіти

INNOVATE

LEAD

INSPIRE

Болонський процес: від Сорбонни 1998 року до Парижа 2018 року

Мобільність студентів і викладачів	Мобільність у тому числі для дослідників та адміністративного персоналу	Соціальний вимір мобільності	Трансфер кредитів і грантів	Увага до віз і дозволів на роботу	Увага у тому числі до систем пенсійного забезпечення і визнання	Мета: 20% мобільності випускників до 2020 року	Вивчення можливості автоматичного визнання академічних кваліфікацій		Обмін цифровими даними студентів
Загальна двоциклова ступенева система освіти	Легко зрозумілі та співставні ступені освіти	Справедливе визнання кваліфікацій Розробка спільних ступенів освіти	Включення докторського рівня як третього циклу	Прийняття РК-ЄПВО Запущено національні рамки кваліфікацій (НРК)	Впровадження НРК до 2010 року	НРК до 2012 року	Дорожні карти для країн без НРК	Виконання ключових зобов'язань	Короткий цикл як самостійний кваліфікаційний рівень Переглянуто додаток до диплому
		Соціальний вимір	Рівний доступ	Посилення соціального виміру	Національні плани дій	Національні цільові показники соціального виміру повинні бути виміряні до 2020 року	Розширення доступу і відсотка виконання освітніх програм	Соціальна інтеграція	Включення недорепрезентованих і вразливих груп
		Освіта впродовж життя (LLL)	Зближення національних стратегій навчання впродовж життя Визнання попереднього навчання (RPL)	Гнучкі освітні траєкторії	Партнерство заради поліпшення можливостей працевлаштування	Навчання впродовж життя як громадська відповідальність Зосередження на можливості працевлаштування	Підвищення можливостей працевлаштування, навчання впродовж життя і підприємницьких навичок - завдяки співпраці з роботодавцями	Можливість працевлаштування	Поєднання академічного та практичного навчання
Використання кредитів	Система кредитів (ЄКТС) Європейське співробітництво в галузі забезпечення якості (QA)	ЄКТС і додаток до диплому Співпраця між фахівцями із забезпечення якості та визнання кваліфікацій	ЄКТС для накопичення кредитів Забезпечення якості на інституційному, національному та європейському рівнях	Прийнято Європейські стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості (ESG)	Узгоджене використання інструментів і практик визнання кваліфікацій Створення Європейського реєстру забезпечення якості (EQAR)	Впровадження болонських інструментів Якість як головний фокус для ЄПВО	Забезпечення впровадження болонських інструментів на результатах навчання Дозволено зареєстрованим в EQAR агентствам здійснювати свою діяльність на всій території ЄПВО	Прийняття Керівництва користувача ЄКТС Прийняття переглянутих Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в ЄПВО та Європейського підходу до забезпечення якості спільних програм	Забезпечення відповідності вимогам ESG 2015 Просування Європейського підходу до забезпечення якості спільних програм
Європа знань	Європейські виміри у вищій освіті	Привабливість ЄПВО	Зв'язки між вищою освітою та дослідженнями	Міжнародне - співробітництво на основі цінностей та - сталого розвитку	Прийнята Стратегія вдосконалення глобального виміру Болонського процесу	Розширення глобального політичного діалогу через болонські політичні форуми	Оцінювання реалізації стратегії глобального виміру 2007 року		Розвиток синергії між ЄПВО – ЄДП
								Навчання та викладання: Актуальність і якість	Інновації та інклюзивність у навчанні та викладанні Цифровізація та цифрові навички
								Сталий розвиток	Підтримка Завдань ООН щодо довгострокової програми збалансованого сталого розвитку (UNSDG), перейд

1998	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2012	"Парижські".	2018
Сорбонська декларація	Болонська декларація	Працьке комюніке	Берлінське комюніке	Бергенське комюніке	Лондонське комюніке	Левенське / Лувен-ла-Невське	Бухарестське комюніке	Єреванське комюніке	Паризьке комюніке

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите на сайт www.microsoft.com/windows/activation

- Інтернаціоналізація
- Цифровізація
- Зміна концепції викладання
- Навчальне середовище
- Інституційна стратегія

- Студентоцентрованість
- Активне навчання
- Викладання – колективний процес і відповідальність
- Зміна ролей
- Трансформація управління

Тенденції розвитку: викладання у вищій освіті

<https://eua.eu/downloads/publications/trends-2018-learning-and-teaching-in-the-european-higher-education-area.pdf>

- **Student-centred learning (SCL) (Студентоцентроване навчання):** Роль викладача як «фасилітатора» у навчанні. Активна роль студента у навчанні, фокусування на його самостійності у процесі навчання. Розподіл відповідальності між викладачем та студентом. Встановлення зв'язку між дослідженням та викладанням. Розвиток дидактичних компетентностей викладача та оцінювання їх якості.
- Використання **active learning pedagogies (активних методів навчання):** Викладання у малих групах. Problem-based learning (Проблемне навчання). Peer learning. Community projects. Flipped learning.
- **Викладання як колективний процес і відповідальність:** спільні програми, проєктні команди, авторські колективи, взаємодія між різними підрозділами. Ресурсномісткі підходи до навчання та викладання (цифрове навчання, спільні програми), системні рішення щодо підтримки студентів.
- **Зміна ролей академічного персоналу у викладанні та навчанні (як викладачів так і студентів), підвищення вагомості централізованих структур:** колегіальні органи, стратегії ТЕ, забезпечення якості

Тенденції розвитку ВО

- Міждисциплінарний підхід
- STEM ---- STEAM ---- ESTEAM
- Liberal Arts / Arts / Humanities / Post-Humanities
- Вища освіта як відповідь на виклики. Глобальні цілі сталого розвитку ООН
- Зв'язок із наукою та дослідженнями
- Problem-based, Challenge-based learning ...
- Навчальні дисципліни – живі та змінні екосистеми знань
- Університет у контексті – place-based learning
- Global + Local → Glocal

http://www.guninetwork.org/files/download_full_report_heiw7.pdf

Комюніке: Париж 2018 рік

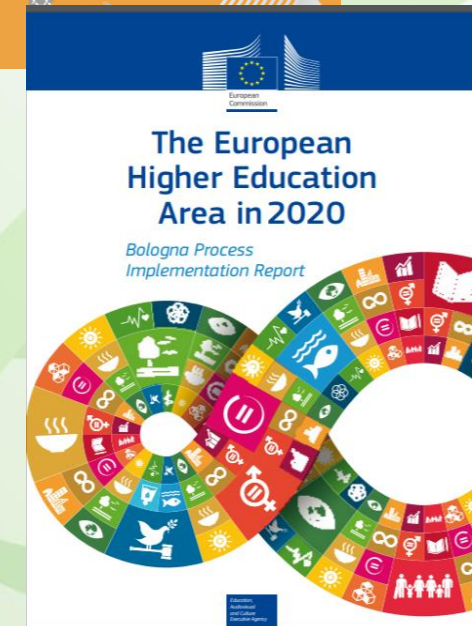
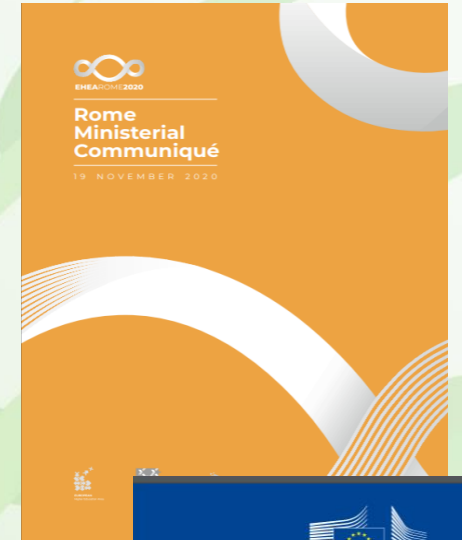
Інновації у навчанні та викладанні:

- Окремий вимір ЄПВО
- Інноваційні та інклюзивні практики
- Європейський форум з викладання та навчання (ЕАУ)
- Розвиток ініціатив, що базуються на кращих практиках
- Студентоцентроване навчання та відкрита освіта у контексті Навчання впродовж життя
- Підтримка ЗВО (інституційні стратегії, міждисциплінарні ОП, дуальне навчання, інтеграція ВО, досліджень та інновацій)
- Digitalisation (цифрова та змішана освіта, відповідні компетентності у студентів і персоналу, відповідні освітні дослідження та прогнозування)
- Просування в академічній кар'єрі має базуватися на: успішних дослідженнях та якісному викладанні
- Підтримка інституційних, національних та європейських ініціатив (професійний розвиток викладачів, визнання якісного та інноваційного викладання)

Римське міністерське комюніке, 2020

- Інноваційний ЄПВО.
 - Соціальні, гуманітарні та креативні науки і мистецтво, повинні виконувати важливу роль, поглиблюючи наші життя та надаючи розуміння як діяти у світі, що змінюється.
 - Наші заклади вищої освіти повинні **об'єднуватись зі своїми спільнотами** задля взаємовигідної та соціально відповідальної спільної діяльності.
 - ... впроваджувати **інноваційні змісти та моделі навчання** у відповідь на зростаючі потреби у інноваціях та критичному мисленні, емоційному інтелекті, лідерстві, командній роботі.
 - ... менші, гнучкі складові / компоненти, включаючи ті, що ведуть до **мікрокваліфікацій** ...
 - «Рекомендації для національної / урядової підтримки / діяльності для покращення навчання і викладання у вищій освіті в ЄПВО» (Додаток 3) ...
 - ... використання **цифрових технологій** для навчання, викладання й оцінювання, а також для академічної комунікації та досліджень ...
 - ... розвиток матеріалів з **відкритої науки та освіти** ...

Європейські принципи вдосконалення викладання і навчання у вищій освіті, 2018

https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/yevropeiski_pryntsypy_vdoskonalennia_navchanya.pdf

1. Досвід навчання у закладі вищої освіти сприяє розвитку студента як **активного і відповідального громадянина**, здатного до критичного мислення, розв'язання проблем, готового до навчання упродовж життя.
2. Навчання і викладання є **студентоцентрованим**.
3. Відданість навчанню та викладанню є невід'ємною складовою **місії та стратегії університету**.
4. Навчання і викладання є колегіальним процесом, що передбачає **співпрацю** всередині університету та між університетом і суспільством.
5. **Навчання, викладання та дослідження є взаємопов'язані** та збагачують один одного.
6. Університетська спільнота активно вивчає та високо цінує **різноманітність підходів до навчання та викладання**, поважає розмаїття студентів, стейкхолдерів та предметів (дисциплін).
7. **Вдосконалення навчання та викладання є рушієм інституційного забезпечення якості та спільною відповідальністю співробітників та студентів університету.**

• **Особистість**

• **Студент**

• **Місія**

• **Взаємодія**

• **Дослідження**

• **Різноманітність**

• **Якість**

Міжнародні проєкти (1)

- Програма вдосконалення викладання у вищій освіті, 2019 – 2022 роки
- Британська Рада в Україні, Інститут вищої освіти НАПН України, Advance HE
- 20 університетів України:
 1. Київський національний університет імені Тараса Шевченка
 2. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
 3. Сумський державний університет
 4. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
 5. Львівський національний університет імені Івана Франка
 6. Запорізький національний університет
 7. Національний технічний університет “Дніпровська політехніка”
 8. Український державний університет залізничного транспорту
 9. Національний університет “Острозька академія”
 10. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

1. Бердянський державний педагогічний університет
2. Донецький державний університет управління
3. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
4. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
5. Національна академія Національної гвардії України
6. Національний університет “Чернігівська політехніка”
7. Полтавський державний медичний університет
8. Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського
9. Українська інженерно-педагогічна академія
10. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Міжнародні проєкти (2)

- Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання / Project “Teachers’ Certification Centres: Innovative Approach to Promotion Teaching Excellence” (UTTERLY), 2021 – 2024 роки
- Програма ЄС Еразмус+, СВНЕ
- 8 університетів України та 1 наукова установа:
 1. Львівський національний університет імені Івана Франка (Національний Координатор Проєкту)
 2. Київський національний університет імені Вадима Гетьмана
 3. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
 4. Криворізький національний університет
 5. Луцький національний технічний університет
 6. Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка,
 7. Університет Григорія Сковороди в Переяславі
 8. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
 9. Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України

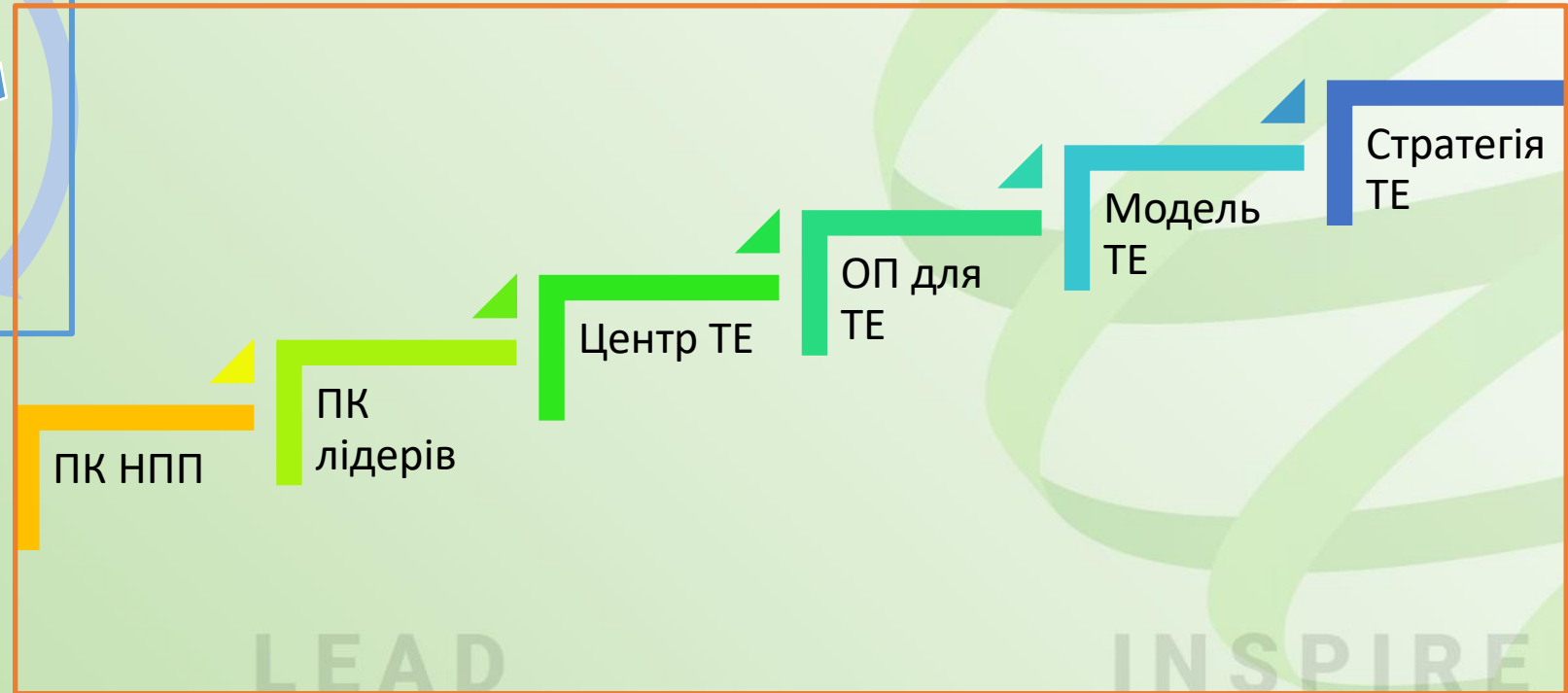
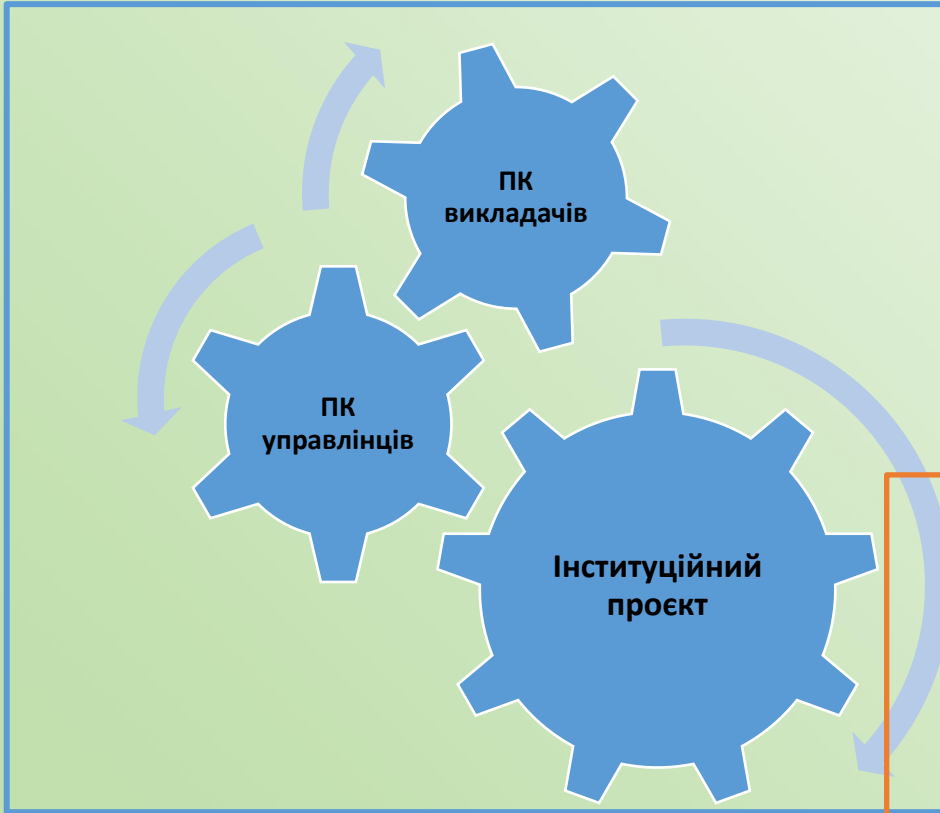

Міжнародні проєкти (3)

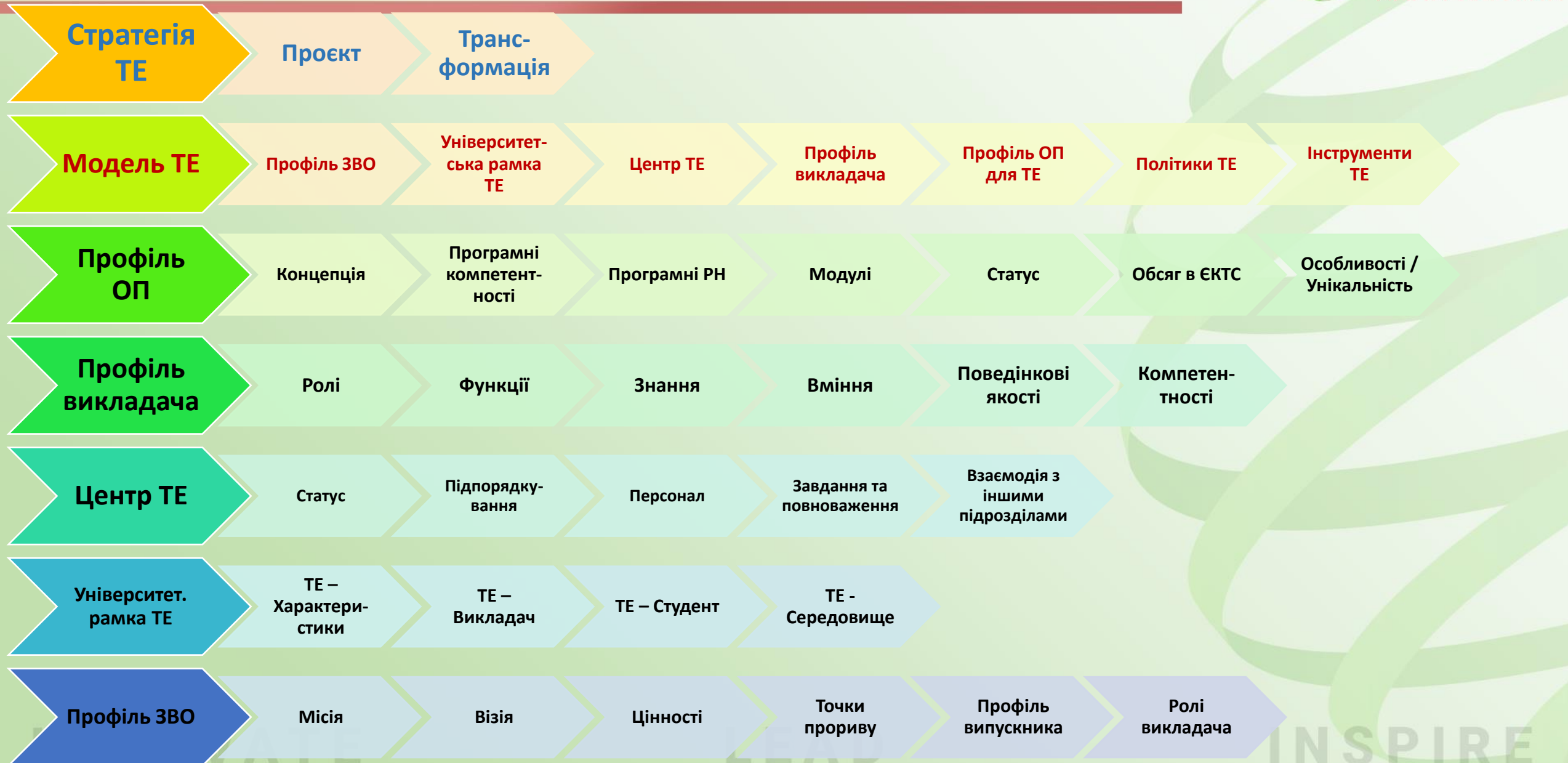
- Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад / Reinventing displaced universities: enhancing competitiveness, serving communities (REDU), 2020-2024 роки
- Програма «Підтримка ЄС переміщеним ЗВО на Сході України»
- Інститут вищої освіти НАПН України, Британська Рада в Україні
- 2 університети України:
 1. Маріупольський державний університет
 2. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

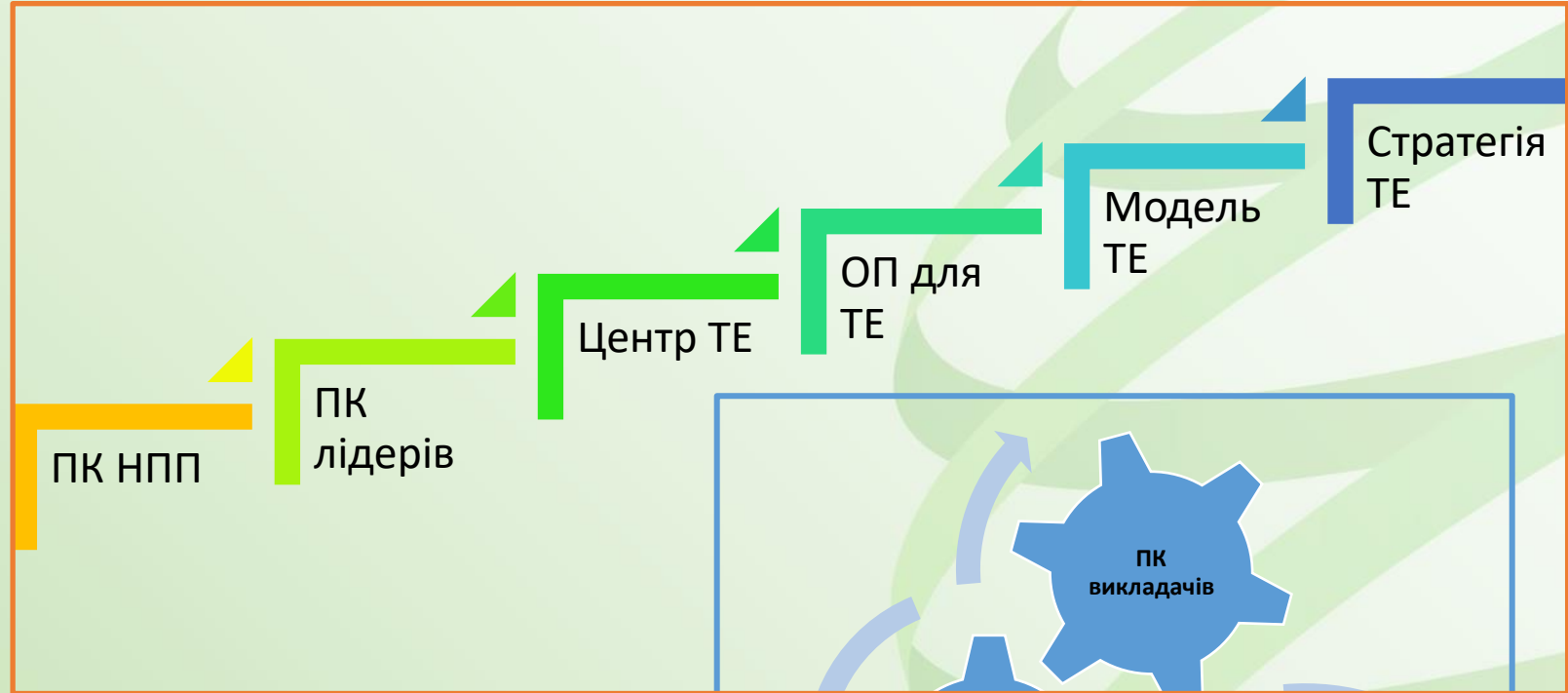
Впровадження парадигми ТЕ – підходи: інституціоналізація результатів

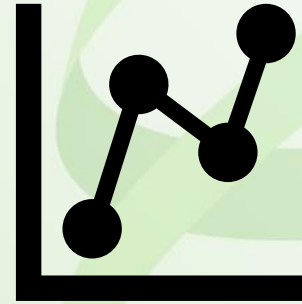
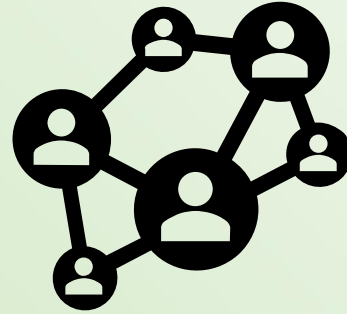
Впровадження парадигми ТЕ – Досвід для розповсюдження

Впровадження парадигми ТЕ – підходи: інституціоналізація результатів

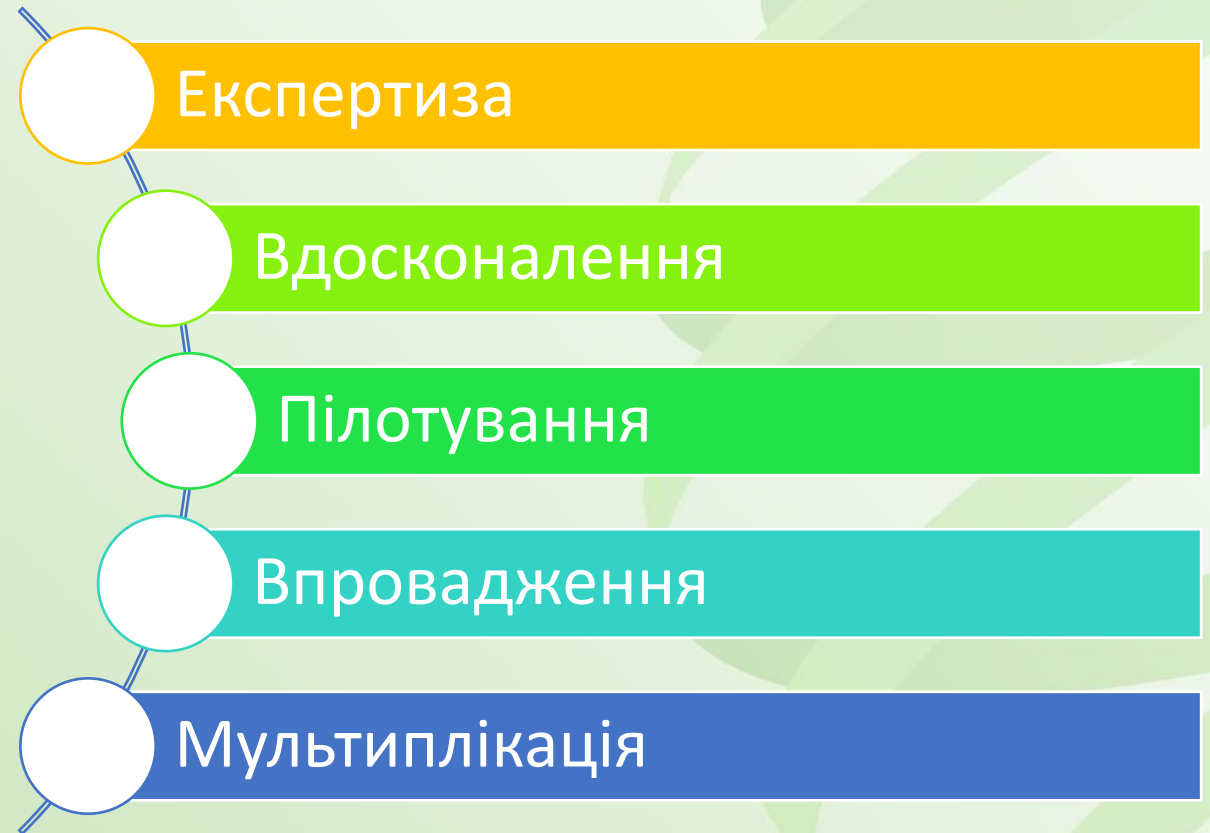

- Університетські команди
 - Ініціативи
 - Лідери
 - Мережа
 - Мультиплікація
- Моделі
 - Організаційний дизайн
 - Моделювання процесів
- Програми професійного розвитку
- Стратегії
- Інституційний аудит
- Методична експертиза силябусів НД / Удосконалення НД
 - Критерії
 - Процес
 - Комунікація та підтримка
 - Вплив

- НД

- Дизайн
- Силабус
- Змістова та Методична експертиза
- Рекомендації для вдосконалення
- Комунікація – рішення
- Вдосконалення НД
- Силабус -2
- Е-посібник
- Пілотування
- Аналіз результатів пілотування
- Е-посібник – 2
- Мультиплікація досвіду

- **Терміни** – коректність використання
- **НРК** – рівні та дескриптори
- **Компетентності та РН** : формулювання – підпорядкованість – формування – оцінювання
- **Загальні компетентності** (Проект Tuning)
- **Таксономія Блума**
- **Викладання і навчання**: планування, реалізація, вдосконалення
- **Студентоцентрованість і місія Університету**

Методична експертиза силабусів / Формат і вимоги

- Академічна свобода та Університетська автономія
- Самооцінювання / Внутрішня експертиза / Зовнішня експертиза
- Готовність до змін / Індивідуальна та Інституційна
- Довіра / Відкритість / Спільні цінності / Компетентність

Форма для проведення методичної експертизи силабусів

Назва НД	Зазначити повністю
Статус НД	- Обов'язкова чи вибіркова:
Назва ОП	- Назва (одна ОП):
Рівень ВО	- Рівень:
Автор	- Прізвище та ім'я: <u>Миколенко Микола</u> - Науковий ступінь: Доктор економічних наук - Вчене звання: Професор - Посада: Професор кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу - Організація: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Д - Електронна пошта: name@snu.edu.ua - Контакти, як можна зв'язатися: 050-----, <u>Вайбер</u>
Експерт	- Прізвище та ім'я: - Науковий ступінь: Доктор педагогічних наук - Вчене звання: професор - Посада: Радник при дирекції - Організація: Інститут вищої освіти НАПН України - Електронна пошта: name@ihed.org.ua - Контакти, як можна зв'язатися: 050---, <u>Вайбер</u>
Анотація до НД	- Наявна / Відсутня - Уявлення про НД (чітке та лаконічне): - Актуальність НД: - Міждисциплінарність НД: - Програмні компетентності та РН ОП, на досягнення яких спрямована НД: - Передумови вивчення НД (НД, що повинні передувати): - Період викладання НД: рік підготовки, семестр
Мета НД	- Наявна / Відсутня - Компетентності, які студент набуде / розвине у результаті вивчення НД: - Досяжність мети: - Відображення <u>міждисциплінарності</u> НД: - Спільні цінності, набуті у процесі вивчення НД:

- Інформація про НД
- Анотація до НД
- Мета НД
- Результати навчання (РН) НД
- Зміст НД (теми, модулі)
- Навчальна діяльність студентів в аудиторії
- Самостійна діяльність студентів
- Оцінювання РН
- Ресурси
- Правила поведінки
- Залучення студентів до удосконалення НД
- Дослідницька складова
- Проектна діяльність студентів
- Спрямованість НД на залучення громади
- Спрямованість на практичну діяльність
- Обсяг в кредитах ЄКТС / годинах
- Мова викладання
- Структура НД

Методична експертиза силабусів / Складові силабусу та критерії оцінювання (1)

Назва НД	Зазначити повністю	Анотація до НД	- Наявна / Відсутня
Статус НД	- Обов'язкова чи вибіркова:		- Уявлення про НД (чітко та лаконічне):
Назва ОП	- Назва (одна ОП):		- Актуальність НД:
Рівень ВО	- Рівень:		- Міждисциплінарність НД:
			- Програмні компетентності та РН ОП, на досягнення яких спрямована НД:
			- Передумови вивчення НД (НД, що повинні передувати):
			- Період викладання НД: рік підготовки, семестр

Мета НД	- Наявна / Відсутня
	- Компетентності, які студент набуде / розвине у результаті вивчення НД:
	- Досяжність мети:
	- Відображення міждисциплінарності НД:
	- Очікувані застосування набутих компетентностей:

Результати навчання (РН) НД	- Наявна / Відсутня
	- РН відповідають меті:
	- Формулювання РН є коректними (1 дієслово невизначеної форми):
	- РН є досяжними у межах НД:
	- РН корелюються з програмними компетентностями та РН ОП:
	- РН корелюються з відповідним рівнем та дескрипторами НРК:
	- Структура формулювань РН враховує Таксономію Блума:

Методична експертиза силабусів / Складові силабусу та критерії оцінювання (2)

Навчальна діяльність студентів аудиторії

- Наявна / Відсутня
- Види навчальних занять:
- Види навчальної діяльності, що формують навчальне навантаження студента:
- спрямовані на визначені РН:
- описані зрозуміло та однозначно:
- Методи і технології викладання і навчання:
- є різноманітними:
- інтерактивними:
- забезпечують досягнення РН:

Ресурси

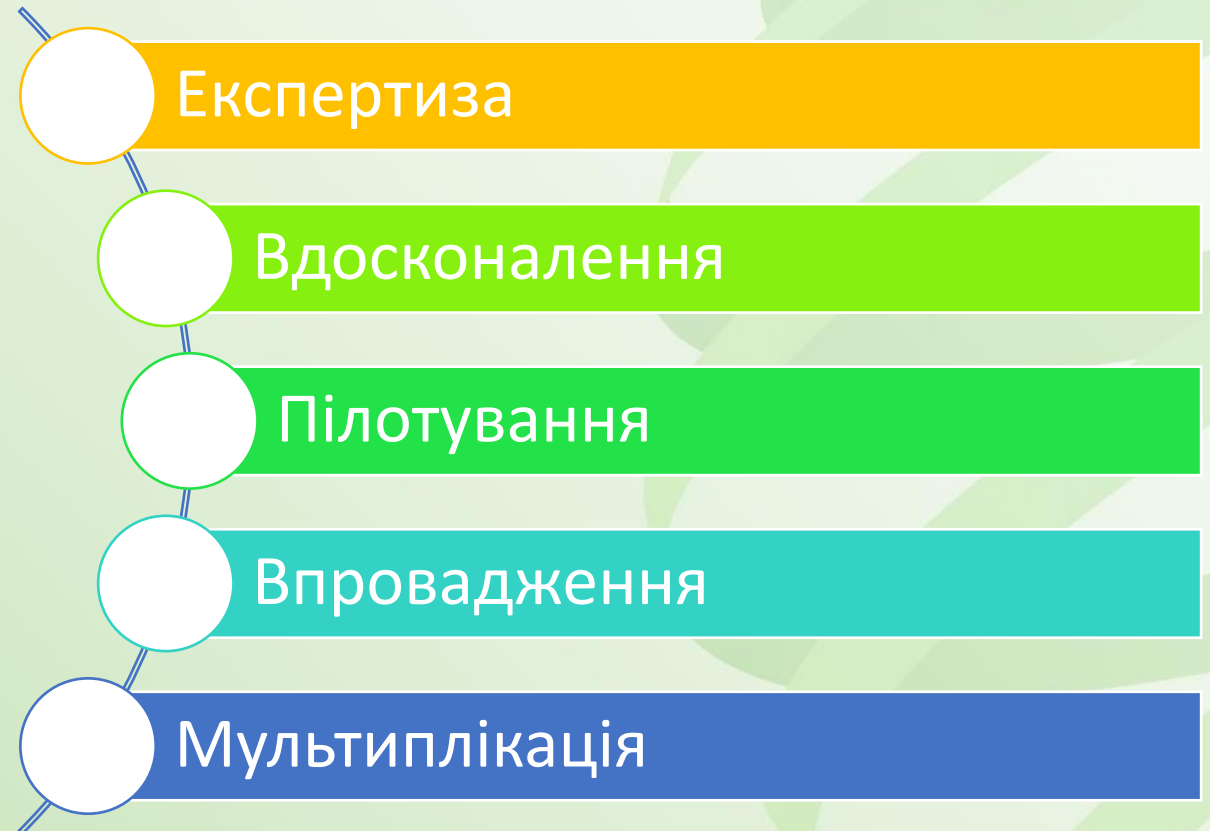
- Наявна / Відсутня
- Релевантні, обґрунтовані (фахова експертиза)
- Рекомендовані джерела та інші ресурси є сучасними:
- Доступ до ресурсів:

Дослідницька складова

- Наявна / Відсутня
- Розвиток дослідницьких навичок:
- Зміст НД враховує сучасні дослідження з предмету вивчення (фахова експертиза):
- Проведення індивідуального / колективного дослідження використовується як метод навчання:
- Навчання спрямовано на реалізацію індивідуального / колективного дослідження:
- Дослідницький проєкт наявний як вид навчальної діяльності:

- НД

- Дизайн
- Силабус
- Змістова та Методична експертиза
- Рекомендації для вдосконалення
- Комунікація – рішення
- Вдосконалення НД
- Силабус -2
- Е-посібник
- Пілотування
- Аналіз результатів пілотування
- Е-посібник – 2
- Мультиплікація досвіду

Дизайн НД – базові джерела

ESG

- https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/04_2016_ESG_2015.pdf

НПК (нова версія)

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
- https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021-11/ukraine_ua.pdf

МР щодо розроблення стандартів ВО

- <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/metodichni-rekomendaciyi-vo>

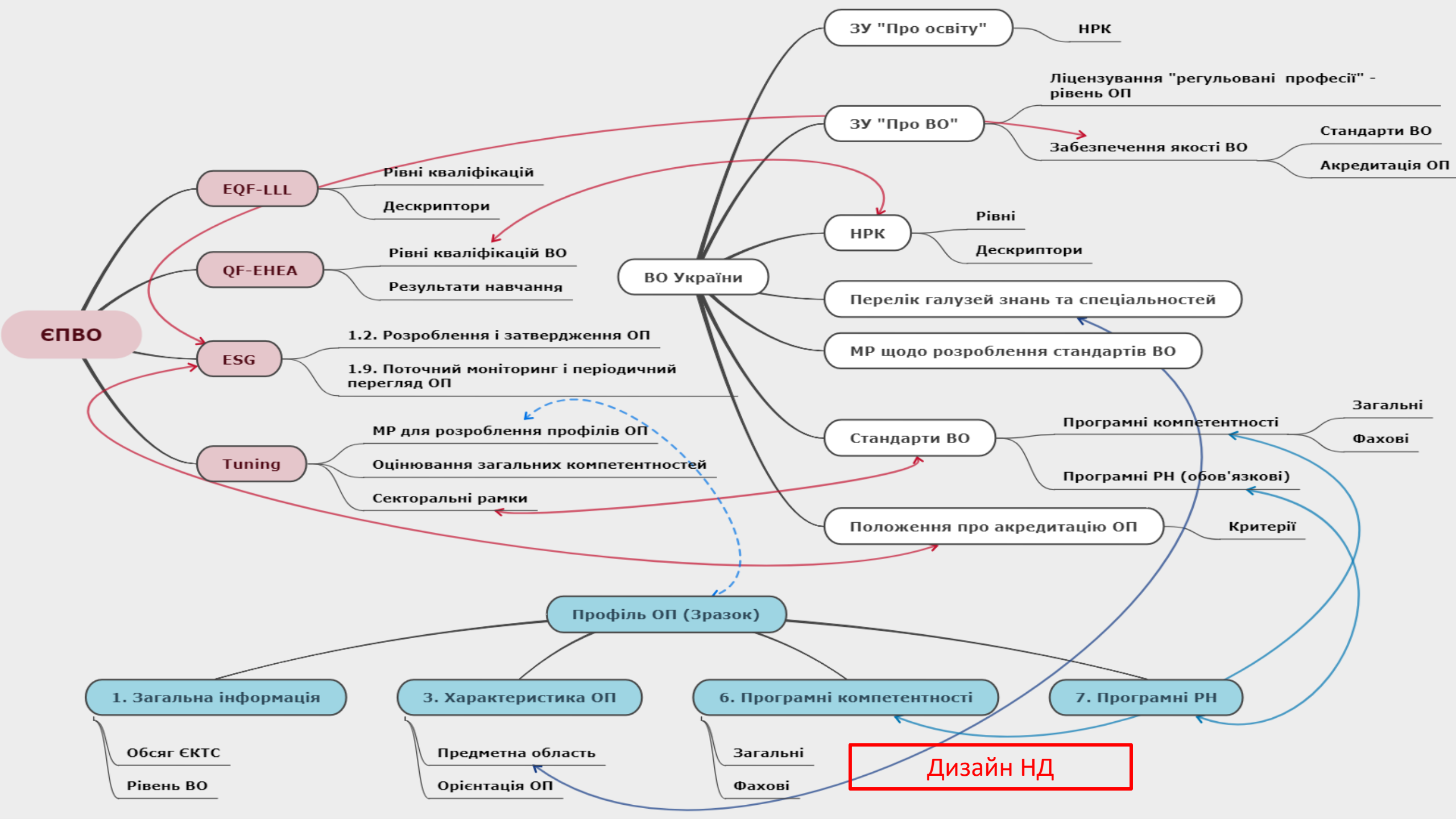
Стандарти вищої освіти

- <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>

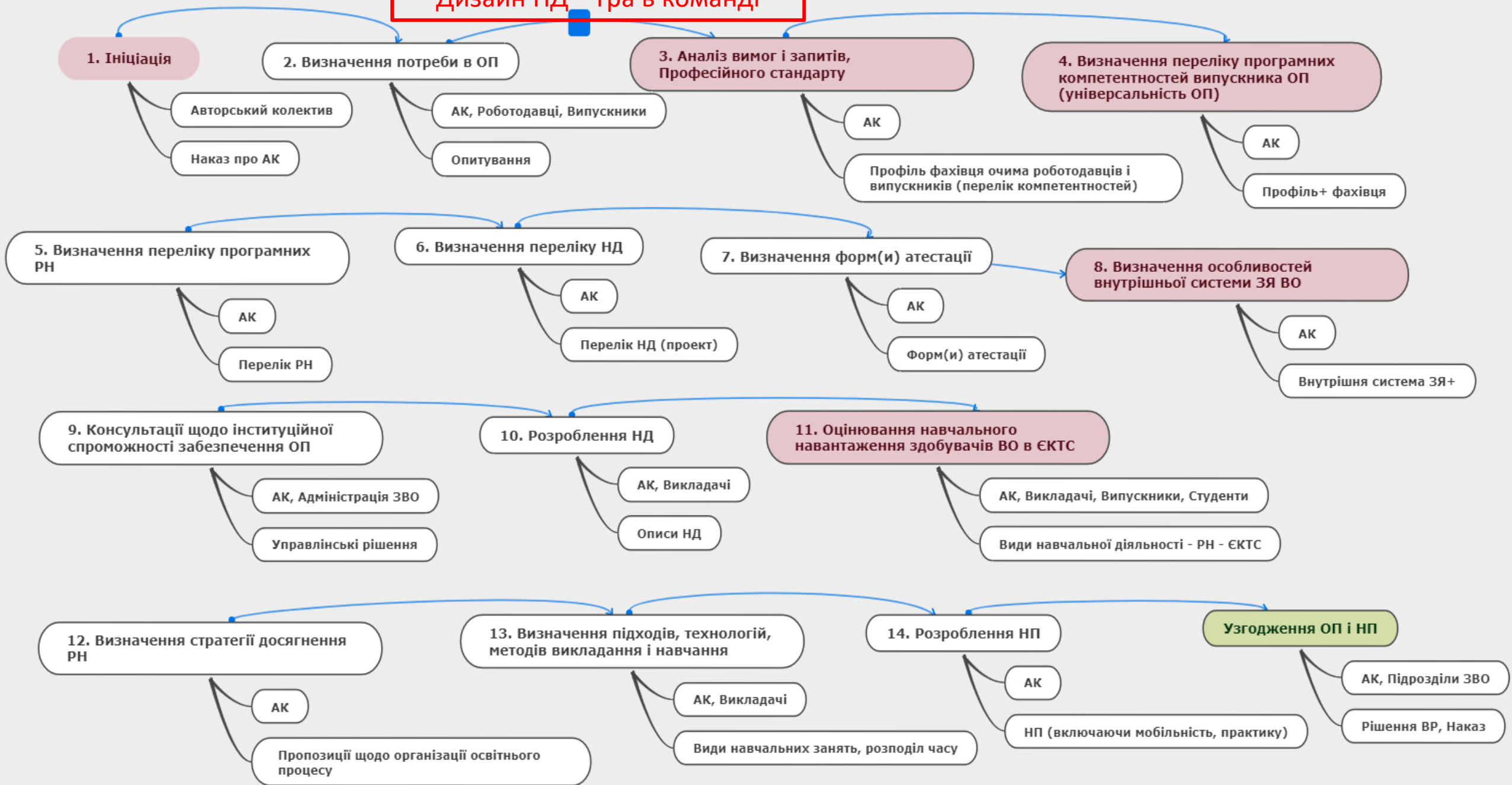
- Розроблення та реалізація освітніх програм
- Розроблення та реалізація навчальних дисциплін
- Формування та функціонування внутрішніх систем забезпечення якості ВО
- Формування та функціонування національної (зовнішньої) системи забезпечення якості вищої освіти
 - НМК – розроблення стандартів ВО
 - НМР Сектор ВО
 - Нацагенство – Експерти, Галузеві експертні ради

Гра в команді / Командна гра

- ESG
- Закон України «Про освіту»
- Закон України «Про вищу освіту»
- НРК (нова версія)
- МР щодо розроблення стандартів ВО
- Стандарти вищої освіти
- Положення про акредитацію освітніх програм
- Професійний стандарт викладача ЗВО

Дизайн НД – Гра в команді

Щиро дякую за увагу!

s.kalashnikova@ihed.org.ua

<https://ihed.org.ua>

Funded by
the European Union